بەشی یەکەم

ئەلقەی یەکەم

پڕۆژەی بەرنامەی پەروەردەو فێرکردنی ئیسلامی یانە.

نووسینەوەو ئامادەکردنی / عەلی باپیر

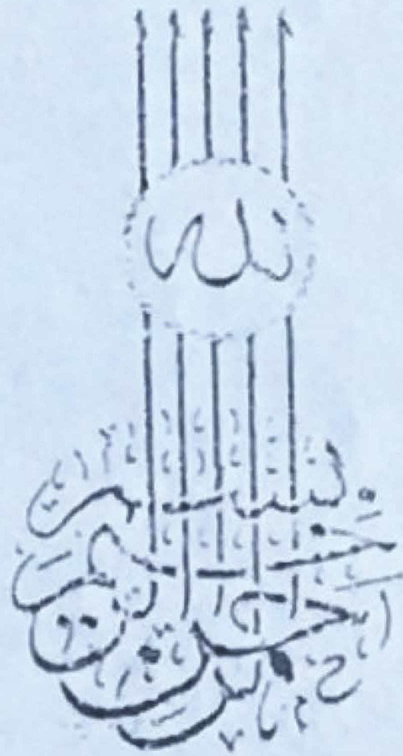
3542

حیدر مظفر

پرۆژەی بەرنامەی پەروەردەو فێرکردنی ئیسلامییانە

نووسین و ئامادەکردنی / عەلی باپیر

١٤١٢ك

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله وكفى وصلاة وسلام على عباده الذين آصطفى /

ئیسلامی به بەرێزو خۆشەویستم به مشوورەکەش

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته /

ئەم نووسراوەی بەردەستتان : (پرۆژەی : بەرنامەی پەروەردەو فێرکردنی ئیسلامی یانه) هەوڵدانێکە بۆ رەنگ رشتن و دیاری کردنی ئەو زەمینە شەرعییەی کە پێمان وایه دەبێ (ئیسلامی) یەکانی کوردستان و عێراق و کوردستانیش لەسەری کۆ ببنەوە ، بۆیەش ناومان لێناوە (پرۆژە - مشروع) چونکە بڕوامان وایه کە پێویستی به سەرنج لێدران و هەڵسەنگێنران و را لەسەر دەربڕران هەیەو ئێستا له قۆناغی دروست بوون و گەشەکردن دایەو (کامل) نەبووە .

ئەم پرۆژەیەش لەم دوازده (١٢) بەشانه پێکهاتووه :-

یەکەم : سەرچاوەی وەرگرتن (مصدر التلقي) .

دووەم : تێڕوانین (التصور) .

سێیەم : بیروباوەڕ (العقيدة) .

چوارەم : تێگەیشتن (الفهم) .

پێنجەم : بنچینەی کۆبوونەوە (أساس التجمع) .

شەشەم : بنچینەکانی کاری ئیسلامی (قواعد العمل الاسلامي

حەوتەم : شێوازەکانی کاری ئیسلامی (أساليب العمل الاسلامي) .

هەشتەم : دۆست و پشتیوانان (الأولياء والأنصار) .

نۆیەم : دوژمنانی ناحەز (الأعداء الألداء) .

دەیەم : توێشووی رێگا (زاد الطريق) .

یازدەیەم : ئامانج (الهدف) .

دوازدەیەم : مەبەست (الغاية) .

جا به ئومێدی ئەوەی ئەم پرۆژەیه به هاوکاری و هەوڵ و تێکۆشانی هەمووﻻ یەك تێرو تەواو کامل ببێ و وای لێ بێ

بۆ ئەوە بشێ کە بکرێتە زەمینە (أرضیة) ی کۆبوونەوەو کاری ئیسلامیانە لە کوردستان و عێراق و هەر شوێنێکی دیکەشدا کە خوا ویستی لەسەر بێ .

ئیدی دەست لە دەستو قوەت لەخواو لەئێمە حەرەکەت و لە خوا بەرەکەت (وقل أعملوا فسیری الله عملکم ورسولـــه والمؤمنون) .

بەشی یەکەم :- سەرچاوەی وەرگرتن (مصدر التلقي) :

مەبەست لەسەرچاوەی وەرگرتن ئەو سەرچاوەیە کە ئینسانی مسولمان و کۆمەڵی خوا (جل جلالة) بەرنامەو بەپـــرەو (المنهج والنظام) ی ژیانیانی لێ وەردەگرن ، هەر لـــە تێڕوانین و بیروباوەڕو جۆری تێگەیشتن لە ئایین و شێــوازو بنچینەکانی کاری ئیسلامیەوە بگرە هەتا ناسینی دۆســت و پشتیوان و دوژمن و ناحەزان و زانینی بناغەی کۆبوونـــەوە و تووێشووی ڕێگاو ئامانج و مەبەست و . . . هتد

جا شتێکی ڕوون و ئاشکرایە کە تاقە سەرچاوەیەك شایستەی ئەوەبێ کە بەرنامەو پەیڕەوی ژیان و گوزەرانی تاك و کۆمەڵـــی لێوەبێ بەس ئەو زاتە بەرزو بێ وێنەو هاوتایەیە کە سەرچاوەی پەیدابوونی ئینسان و هەموو شتێکی دیکەشە ، واتە (خـــوای بەدیهێنەرو پەروەردگار) . بەڵام ئاسمان و ڕێسمان زۆر لێــك دوورن و عارەب گوتەنی : (أینَ الثری من الثُریّـــا!) خـــوای بەرزو مەزن و پەروەردگار بێ هەڵەو پەڵەو خاوەنی هەمـــوو سیفەتێکی چاك و پەسند لەکوێ و ، ئینسانی کەم و کچکـــەو دروستکراو لەکوێ!! بەڵام ئەوەی لای ئێمە خەیاڵێکی مەحاڵــە لای خوا شتێکی بەتاڵە ، بۆیە دەبینین خوای کاربەجێ بـــە هۆی (وحي) یەوە ئەو مەتەڵەی حەل کردوە .

بەڵێ خوای پاك و بێ وێنە لە ڕێگا (وحي) یەوە بە فریشتـــە پاك و هێگەردەکانی پەیام و بەرنامەی خۆی پەیتا پـــەیتا بـــۆ

ئینسانانی بەرزو هەڵبژاردە - پێغەمبەران علیهم الصلاة والسلام - ناردوەو ئەوانیش پەیامو بەرنامەی خوایان لە دوو توێی وتارو کردەوەو ڕەفتاری پێغەمبەرانەیان دا [illegible]ی ڕاگەیاندوەو پیشانیان داون. هەتا دوایین نوسخەی وەحیو چاکترین و تەواوترین بەرنامەو پەیڕەوی خوا بۆ گەورەترین پێغەمبەری پێشەوا (محمد) صلی الله علیه وسلم - هات بەو جۆرە ئایینی کۆتایی خوا لە کتێبی خۆیو سوننەتی پێغەمبەرەکەی (القرآن والسنة) دا ڕاگەیەنرا.

کەواتە:

تاقە سەرچاوەیەک کە دەبێ ئینسان هەر لەوەوە بەرنامەو پەیڕەوی ژیانی وەربگرێ ئایینی ئیسلامە (.. وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلاَمَ دِيناً) المائدة-٣- ئیسلامیش بریتیە لەو وەحیە ڕاستەوخۆ (قورئان) و ناڕاستەوخۆ (سوننەت)ەی کەلە سەر زمان و لە ڕێی کردەوەو بڕیارەکانی موحەممەدەوە - صلی الله علیه وسلم - ڕاگەیەنراوە.

دەتوانین ئەم هۆیانەی خوارەوەش بکەینە بەڵگەی ئەوە کە بۆچی دەبێ ئینسان بەرنامەو پەیڕەوی ژیانی هەر لە خواوە بۆ بێ و، بەس دەبێ لەو سەرچاوە ڕوون و زوڵاڵە وەربگرێ:

<u>یەکەم</u>- لە بەسەرهاتی یەکەمین ئینسان (ئادەم) علیه السلام دەفامرێتەوە کە ئینسان ئەگەر پابەندی بەرنامەو هیدایەتی خوا نەبێ، گیرۆدەی تەڵەو داوی ئیبلیسی نەگریس دەبێ. چونکە ئادەمو هاوسەرەکەی هەتا بە پێی ڕێڕوونییەکانی خوا بەڕێوە دەچوون ژیانێکی زۆر بەختەوەرانەو بێ دەردەسەریان دەبردە سەرو بێ گیروگرفتو بەڵا بوون، بەڵام دوای ئەوەی لە قسەو فەرمانی خوا دەرچوون و کەوتنە ژێر ڕکێفی هێزی کێشندەی وەسوەسەی ئیبلیسی پیس، دووچاری سەرگەردانی بوون و بێ حاڵ بوون، وە هەتا جارێکی دیکە لەگەڵ خوای

پەروەرد گاریان ئاشت نەبوونەوەو لە لاڕێ بوون و سەرە ڕێی

پەشیمان نەبوونەوەو نەکەوتنەوە سەرخەت و ڕێبازو ژێر سێبەری لوتفی ئەو، لە شپرزەیی و ژینتاڵی قوتاریان نەبوو، ئەمەش کورتەی سەرگوزشتەی یەکەمین ئینسان و بابی هەموومان سەلامی خوای لێ بێ:

(وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ. فَقُلْنَا يَا آدَمُ إِنَّ هَٰذَا عَدُوٌّ لَّكَ وَلِزَوْجِكَ فَلَا يُخْرِجَنَّكُمَا مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقَىٰ. إِنَّ لَكَ أَلَّا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَعْرَىٰ. وَأَنَّكَ لَا تَظْمَأُ فِيهَا وَلَا تَضْحَىٰ. فَوَسْوَسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَا آدَمُ هَلْ أَدُلُّكَ عَلَىٰ شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَّا يَبْلَىٰ. فَأَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سَوْآتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِن وَرَقِ الْجَنَّةِ وَعَصَىٰ آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَىٰ. ثُمَّ اجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدَىٰ..).
(طه ١١٦-١٢٢)

هەڵی تەجرەبەی تاڵی یەکەمین ئینسان سەلماندی کە ئینسان بەبێ ڕێڕوونی خوا ناتوانێ ژیانێکی دروست و بەختەوەرانە بەرێتەسەر: (وَعَصَىٰ آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَىٰ) چونکە شەیتان هەموو دەمێ بۆ ئینسان لە بۆسە (کمین) دایەو مرۆڤیش حاڵی لە دوولایان خاڵی نیە، یان دەبێ (ڕەبانی) بێ یان دەبێتە (شەیطانی)! بەڵام کاری ئینسان بەوە چاک بووە کە هەروەک چۆن ئامادەیی فریو خواردن و خلیسکانی هەیە، (فَأَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ..) البقرة -٣٦- ئامادەیی گەڕانەوە (توبة) و دووبارە وەرگرتنەوەی ڕێڕوونیشی هەیە: (فَتَلَقَّىٰ آدَمُ مِن رَّبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ..) البقرة -٣٧-.

کەواتە:

هەر لەدوای تەجرەبەی تاڵ و بە سووت و سوێی یەکەمین ئینسان سەرەنجام و چارەنووسی مرۆڤایەتی ئاوای لێ هات کە خوا دەفەرموێ:

فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى ــــ فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى
وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي ــــ فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ أَعْمَى .

دووەم :- ئینسان یەك جار لە دنیا دەژی و بەس یەك تاقە دەرفەتی تاقی کرانەوەی هەیە . مادام وابێ پێویستە ئەم ژیانە کە تاقە هەلّ و دەرفەتێکە بۆی ڕەخساوەو جارێکی تر چاوی پــێ ی ناکەوێتەوە ، لەسەر بنچینەی هیدایەت و بەرنامەیەکی ڕاستو دروستو مسۆگەرو جێی متمانەو دلّنیایی تەواو بەرێتە سەر ، چونکە کەسێك تاقە دەستمایەیەکی هەبێ زۆر بەتەنگییەوە دەبێ کە کاسبی و سەودایەکی پێ بکات جێی قازانج بێ ، ج جای تەمەنی ئینسان لەسەر زەوی کەبۆ ئەو بە قیمەتترین دەستمایەیە چونکە دەستمایەی بوون (وجود) یەتی و ، چاکترین قازانج یان گەورەترین زیانیشی پێوە بەندە ، کە ژیانی هەمیشەیی بەهەشت یان دۆزەخی نەبڕاوەیە ! !

جا ئێمە دەبینین ئەو بیردۆزەو بۆچوونانەی لە عەقــڵ و ئەزموونی مرۆڤەوە پەیدا دەبن زوو زوو هەلّەیی و ناتەواوییان دەردەکەوێ و لەگەلّ فیطرەتی ئینسان و ڕەوتی ژیانـــی دا ناگونجێن و ، ناچارە ئەوان فڕێ دەدا و پەنا دەباتە بەر هەندێکی دیکەو . وە هەروەها ، بۆ وێنە سەرنج بدە مێژووی هەرکام لە :

لیبرالیزم ، مارکسیزم ، کاپیتالیزم ، ناسیونالیزم ، ئەگزیستانسیالیزم . . هتـــد .

کەواتــــە :

پێویستە ئەو ڕێڕەوی و بەرنامەیەیْ کە ئینسانی پێ بەرێوە دەچێ و ژیانی کۆمەلّگای پێ ڕێك دەخرێ ، لە سەرچاوەیەکەوە بێ کە خاوەنی زانیارییەکی تێرو تەواو بێ و ، ڕابردوو و ئێستـــا و داهاتووی ئینسان و ژیانی لێ دیار بێ ، وە دەبێ هیدایەتو

بەرنامەی ژیانی ئینسان لە سەرچاوەیەکەوە بێ کە ئینسان لەسەر ڕووی خۆیەوە ببینێ و لێی دڵنیابێ و پێی پشت ئەستوور بێ و جێی شەرم و سام و ڕێزی بێ، جا بێگومان ئەو سەرچاوەیەش بەس خوای پاك و تاك و زانا و کاربەجێیە.

<u>سێیەم</u>: بەس خوا بەدیهێنەر و نەخشێنەر و پەروەردگار و ژیێنەر و مرێنەر و زیندووکەرەوە و لێپرسەرەوە و سزادەر و پاداشت دەرەوەی ئینسانە و، هەر ئەویش مافی ئەوەی هەیە و شایستەی ئەوەیە کە ئینسان ڕێنمایی بکات و ژیان و گوزەرانی ڕێك بخات و پێی بڵێ: ئاوابکە و ئاوامەکە و ئەوە چاکە و ئەوە خراپە، چونکە هیچکەس هێندەی خوای بەدیهێنەر هەقی بەسەر دروستکراوەکەیەوە نیە و، هیچکەسیش هێندەی وی ئینسان ناناسێ و ڕێزی لێ ناگرێ و نیعمەتی پێنادات و خۆشی ناوێ[2]، ئەمەش چەند دەقێك بۆ سەلماندنی هەرکام لەم چوار مەسەلانە:

أ- (أَلاَ يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ) الملك-١٤-.
بەڵێ هیچکەس وەك دروستکەر (خالق) دروستکراو (مخلوق) ناناسێ.

ب- (وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلاَئِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الأَرْضِ خَلِيفَةً..) البقرة-٣٠-. (وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلاً) الإسراء-٧٠-. (وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلاَئِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَراً مِنْ طِينٍ. فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ. فَسَجَدَ الْمَلاَئِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ) (ص-٧١-٧٣)

ج- لە (مسند)ی (إمام احمد بن حنبل)دا هاتووە کە ژمارەی ئەو پێغەمبەرانەی خوا بۆ مرۆڤایەتی ڕەوان کردوون (١٢٤٠٠٠) سەد و بیست و چوار هەزارە، دیارە ئەمەش ئەوپەڕی بایەخ پێدانی خوا بە مرۆڤ دەگەیەنێ دیسان خوای پەروەردگار ڕایگەیاندووە کە هەرچی لە بوونەوەردا

هەیە بۆ ئینسانی ڕام و مەیسەر کردوە: (وَسَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي الأَرْضِ جَمِيعًا مِنْهُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ).
الجاثية-١٣-

د- بۆ ئیسپاتی ئەوەش کە خوای بەرزو مەزن لە هەموو کەس زیاتر ئینسانی خۆش دەوێ ئەم فەرموودەیەی پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم- بە نموونە دێنینەوە:

(عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه قال: قَدِمَ رسولُ اللهِ صلى الله عليه وسلَّم بِسَبْيٍ فإذا إمرأةٌ من السَّبْيِ تَسْعَى إذ وَجَدَتْ صَبِيًّا في السَّبْيِ أَخَذَتْهُ فَأَلْزَمَتْهُ بِبَطْنِهَا فَأَرضعَتْهُ فقالَ رَسولُ اللهِ صَلى الله عليه وسلَم: (أَتَرَوْنَ هٰذِهِ المرأةَ طارِحةً ولدَها في النَّارِ؟!) قلنا لا واللهِ، فقال: (لَلّٰهُ أرحم بعبادِهِ من هذِهِ بِوَلَدِها) متفق عليه.

بەڵێ خۆشەویستی و سۆزی دایك بۆ جگەرگۆشەکەی لەهەموو جۆرە سۆزو بەزەیی و خۆشەویستییەکی دیکە بەتین ترە کەچی خۆشەویستی خوا بۆ بەندەکانی لەو جۆرە خۆشەویستی - یەش زیاترو بەجۆشترە.

<u>چوارەم</u>:- ئینسانە بۆ بەندایەتی بۆ خواکردن و تاقی کرانەوە دروست کراوە، وەك خوای بێوێنە فەرموویەتی: (وما خلقت الجن والأنس إلا ليعبدون) الذاريات -٥٦-.

وە فەرموویەتی: (الذي خَلَقَ المَوتَ وَالحَياةَ لِيَبلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلاً..) الملك-٢- جا بێگومان بەس خوای بەدیهێنەرو پەروەردگاریشی دەتوانێ ڕێڕوونی بکات و ژیانی ڕێك بخات، چونکە هەر ئەو دەزانێ چۆن و بەچی دەبێتە بەندەیەکی چاك و وەفادارو جێی ڕەزامەندی وی و.. چۆن و بە چی لە تاقیکردنەوەی ژیانی دنیای دەردەچێ، هەربۆیەش ئەوانەی کە لە هیدایەتی خوا بێبەش دەبن و لە ڕێبازی وی

لا دەدەن سەر[illegible] وەفـــــا
دەردەچن و دووچاری تووڕەیی و سزایی خوا دەبن ، لـــــە
ئینسانیش دەشۆڕێن و دەچنەوە ڕیزی ماڵات : (ولقد ذرأنـــا
لِجَهَنَّم كثيراً من الجن والأنس لَهم قلوب لا يفقهون بها ولهم
أعينٌ لا يبصرون بها ولهم آذان لا يسمعون بها أولئـــك
كالأنعام بل هم أضلّ أولئك هم الغافلونَ) الأعراف-١٧٩-.
بگرە دەبنە خراپترین جانەوەر (إنّ شَرَّ الدّوابِ عِندَ اللّـــهِ
الّذينَ كَفَرُوا . .) الأنفال-٥٥- بەڵکو ئینسانی خوانەناس

و لارێ و سەرکەردان هێندە بە زەلکاوی نزمی و پەستــــیدا
دەچێتە خوارو ئەوەندە بەچاڵی بەدحاڵیدا شۆڕ دەبێتەوە کە
هیچ شتێك تۆزی ڕێگاشی ناشکێنێ ، وەك خوای دادگـــەر و
بالا دەست فەرموویەتی : (لَقَدْ خَلَقْنا الإنْسانَ في أَحْسَـــنِ
تَقْوِيم . ثُمَّ رَدَدْناهُ أسْفَلَ سافِلين . إلاّ الّذينَ آمنُوا وَعمِلُـــوا
الصّالِحات . .) التّين-٤ ، ٦-.
<u>پێنجـــەم</u> :- ئەو بوونەوەرو دەوروبەرەی کە ئینسانی تێدا دەژی
و بۆی مەیسەر کراوە ، ورد و درشتی لەلایەن خوای پەروەردگا-
رەوە نەخشەو بەرنامەی بەڕێوە چوونی بۆ دیاری کراوە وەك
خوای زانا لەسەر زمانی مووسا علیـــــه السّلام -لــــە
وەلامی فیرعەوندا فەرموویەتی : (رَبُّنا الّذي أعطَى كلَّ شَيْءٍ
خَلْقَـــهُ ثمَّ هَدَى) طه -٥٠- جا هەر بۆ ئەوەی دەنگی ئینســـان
لە نێو دەنگی کورسی کائیناتدا ناسازو ڕێزپەڕو بۆڕ نەبێ و
ڕەوتی لە ڕەوتی بوونەوەر جیانەبێ ، وەك خوای بەرزو مـــەزن
فەرموویەتی : (أفغَيْرَ دينِ اللهِ يَبْغُونَ وَلَهُ أسْلَمَ مَنْ فــــي
السّمواتِ والأرْضِ طَوْعاً وَكَرْهاً وإلَيْهِ يُرْجَعُون ؟) آل عمران-٨٣
وە هەم بۆ ئەوەی نێوانی لەگەڵ دەوروبەرو بوونەوەردا تێـــك
نەچێ و دەرگاو دەروازەکانی خێرو بەرەکەتی ماددی و مەعنەوی
لەسەر دانەخرێن ، وەك خوای دادگەر فەرموویەتی : (ظَهَـــرَ

الفساد في البر والبحر بما كسبت أيدي الناس ليذيقهم بعض الذي عملوا لعلهم يرجعون) الروم-٤١ وه فه‌رموویه‌تی : (ولو أن أهل القرى آمنوا واتقوا لفتحنا عليهم بركات من السماء والأرض ..) الأعراف -٩٦-.

به‌ڵێ له‌به‌ر هه‌رکام له‌م هۆیانه پێویسته ئینسانیش هه‌ر له‌و سه‌رچاوه‌یه‌وه به‌رنامه‌و په‌یڕه‌وی ژیانی وه‌ربگرێ که نه‌خشه‌و به‌رنامه‌ی سه‌رله‌به‌ری کائیناتی لێوه ده‌رچووه ، جا ئه‌و کاته هه‌روه‌ك چۆن هه‌ڵه‌و په‌ڵه‌و ناڕێکی له هاتن و چوون و به‌ڕێوه‌چوونی کائیناتی دیکه‌ی بوونه‌وه‌ردا نابینرێ به‌هۆی پابه‌ندی‌یان به نه‌خشه‌و به‌رنامه‌ی خواوه ، له ژیان و گوزه‌رانی ئه‌ویشدا نابینرێ ، خوای په‌روه‌ردگار له‌باره‌وه که بوونه‌وه‌ر به‌هۆی به‌ڕێوه‌چوونی به‌پێی به‌رنامه‌ی خواوه ئه‌و په‌ڕی یاسادار ی و رێك و پێکی تێدایه‌و هیچ جۆره ناته‌واوی و که‌م و کووڕی‌یه‌کی تێدا نیه فه‌رموویه‌تی : (الذي خلق سبع سماوات طباقاً ما ترى في خلق الرحمن من تفاوت فارجع البصر هل ترى من فطور ثم ارجع البصر كرتين ينقلب إليك البصر خاسئاً وهو حسير) الملك -٣ ، ٤-

(چه‌ند تێبینی‌یه‌کی گرنگ ده‌رباره‌ی سه‌رچاوه‌ی وه‌رگرتن)

تێبینی /١/ ڕه‌نگه ئه‌و پرسیاره بێته دڵی زۆر که‌سه‌وه که : باشه ئه‌وه شتێکی ڕوون و ئاشکرایه که ده‌بێ به‌رنامه‌و په‌یڕه‌وی ژیانی ئینسان له ڕێگای وه‌حی‌یه‌وه له لایه‌ن خواوه بێت ، به‌ڵام کوا به‌چ به‌ڵگه‌یه‌ك ده‌سه‌لمێنرێ که دوایین ئایین و به‌رنامه‌و په‌یڕه‌وی خوا بۆ مرۆڤ له قورئان و سوننه‌تدا ته‌جه‌للای کرد وه‌ر کورت هه‌ڵاتوه ؟ ! !

ئێمه‌ش له وه‌ڵامدا ده‌ڵێین :

به‌ڵێ : له‌زۆر جێگای قورئانی‌دا خوا فه‌رمانی پێ‌کردوین که فه‌رمانبه‌ری خۆی و پێغه‌مبه‌ره‌که‌ی - که موحه‌ممه‌ده - بکه‌ین

بۆ وێنە :
أ - (وَمَنْ يُطِعِ اللّٰهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقاً) النساء-٦٩-.
ب - (قُلْ أَطِيعُوا اللّٰهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللّٰهَ لاَ يُحِبُّ الْكَافِرِينَ) آل عمران-٣٢-.
ج - (قُلْ أَطِيعُوا اللّٰهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وعليكم مَا حُمِّلْتُمْ وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وما عَلَى الرَّسُولِ إِلاَّ الْبَلاَغُ الْمُبِينُ) النور-٥٤-.
د - (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللّٰهَ إِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) الحجرات-١-.
هـ - (.. وَمَنْ يُطِعِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزاً عَظِيماً) الأحزاب-٧١-
و - (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللّٰهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الأَمْرِ مِنْكُمْ ، فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللّٰهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلاً) النساء-٥٩-.

شایانی باسە کەئەم ئایەتەی دوایی تاقە شوێنێکە لە قورئانیدا کە وێڕای فەرمانبەری بۆ خواو پێغەمبەر صلیّ اللّٰه علیە وسلّم داوا لە بڕواداران کراوە کە فەرمانبەری کاربەدەستانی خۆشیان بکەن ، بەڵام لەگەڵ دوو جیاوازی گرنگدا :
یەکەم : وشەی (أَطِيعُوا) بۆ (أُولِي الأَمْرِ مِنْكُمْ) دووبارە نەبۆتەوە .

دووەم : فەرمان بە بڕواداران کراوە کە لەکاتی کەوتنە کێشەو جیاوازیەوە هەر بگەڕێنەوە بۆ لای خواو پێغەمبەر صلیّ اللّٰه علیە وسلّم . لەمەوە دەردەکەوێ کە مەسەلە لە فەرمانبەری کردن بۆ لێپرسراوو کاربەدەستانیش هەر جێبەجێ کردنی فەرمانی خواو پێغەمبەرەکەیەتی صلی اللّٰه علیە وسلّم .
ئینجا شتێکی ئاشکراو بەڵگە نەویستیشە کە مەبەست لە

فەرمانبەری کردنی خوا و پێغەمبەر کار کردن و بەرنوە چوونە بەپێی ڕێڕەوی و یاساکانی قورئان و سوننەت، چونکە بەس لە ڕێی قورئانەوە دەزانین خوا چی لێمان دەوێ و. تەنیا لە ڕێی سوننەتیشەوە دەزانین پێغەمبەرمان صلی الله علیه وسلم فەرمانی لەسەر چی یە؟!

دوو : هەروەها پێغەمبەریشمان صلی الله علیه وسلم لە چەند فەرمودەیەکی دا بێ ی ڕاگەیاند ووین کە گوی ڕایەڵ و فەرمانبەری کتێبی خوا و سوننەتی ئەو بین بۆ وێنە:

أ-(عَنْ جابر رَضِيَ اللّهُ عَنهُ قال : كانَ رسولُ اللّه صلىّ اللّه عَلَيْه وَسلَّم إذا خَطَبَ احْمرّتْ عَيناهُ وعلا صَوْتُه واشتدَّ غَضَبُه حَتّى كأنَّهُ مُنْذِرُ جَيْشٍ يقولُ : صَبَّحكُم ومَسّاكُم ويَقولُ : (بُعِثْتُ أَنا والسّاعةَ كَهاتَيْنِ) وَيَقْرِنُ بَيْنَ أُصْبُعَيْهِ السَّبابَةِ والوُسْطى وَيقولُ : (أمّا بَعْدُ فإنّ خَيْرَ الحديثِ كتابُ اللّهِ وَخَيْرُ الهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ وَشَرُّ الأُمُورِ مُحْدَثاتُها وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلالة . .) .
-رواه مسلم-

ب-(وقالَ صلىّ اللّه عَلَيْه وَسلَّم : تَرَكْتُ فِيكُمْ أَمْرَيْنِ لَنْ تَضِلّوا ما تَمَسَّكْتُمْ بِهِما : كِتابُ اللّهِ تعالى ، وسُنّة رسوله صلى اللّه عَلَيْه وسلَّم) . رواه مالك

سێ : شایەتمان (أشْهَدُ أنْ لا إلهَ الا اللّهُ وأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمّداً رَسولُ اللّه) بۆیە کلیلی کردنەوەی دەرگای ئیسلام و موسوڵمانێتی یە چونکە شایەدی دان و دان پێدا هێنانی ئینسانە بە یەکتایی خوا و پێغەمبەرایەتی موحەممەد صلی الله علیه وسلم، جا دیارە تایبەتی ترین تایبەتمەندی خوا ئەوەیە کە بە تەنیا بەندایەتی بۆ بکرێ و بپەرسترێ و بەشێکی سەرەکی و گرنگی بەندایەتی کردن و پەرستنیش بریتیە لە پابەندی ی بەو بەرنامەو بەیرەوەوە کە ئەو پەرستراوە داینا وە، هەربۆیەش خوای کاربەجێ حوکمڕانی و بەرنامەدانان (الحكم والتشريع) یشی وەک پەرستران تایبەتکردەوە بە خۆیەوە وەک دەفەرموێ :

(إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ، أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ . .) يوسف -٤٠- (أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ . .) الشورى-٢١- (أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ) الأعراف -٥٤-

وە تایبەتی‌ترین تایبەتمەندی پێغەمبەرایەتی (أخص خصائص النّبوّة)ش بریتی‌یە لە گوێڕایەڵی و فەرمانبەری بۆکران ، خوای بۆ وێنە لەوبارەوە فەرموویەتی : (وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ . .) النساء-٦٤-.

تێبینی / ٢ / هەرچەندە قورئان و سوننەت هەردووکیان‌ەوە باس دەکرێن و وەك دووتای تەرازوویێك دێنە بەرچاو بەڵام نابێ لەم ڕاستی‌یانەش بێ ئاگا بین :

أ- قورئان (متن)ی ئیسلامەو سوننەت لێکدانەوە (شرح)-یەتی ، کەواتە کەسێك بیەوێ لە ئیسلام شارەزابێ پێویستە لە سەرەتاوە بە قورئان (متن) دەست پێبکاتو دوایی بێتە سەر سوننەت (شرح) نەك بە پێچەوانەوە .

ب- قورئان زیاتر هێڵە سەرەکی و بنچینەیی‌یەکان و مەسەلە گشتی‌یەکان باس دەکات ، بەڵام سوننەت وردە بابەتو مەسەلە تەفصیلی‌یەکان ، کەواتە دەگونجێ لە ڕێی سوننەتەوە بە وردە‌ی لە مەسەلەیەکی وەك (ویردی دوای نوێژە فەرزەکان) حاڵی بین ، بەڵام بەبێ قورئان و لە ڕێی ئەمەوە نەبێ بابەتێکی گشتی و سەرەکی وەك یەکتایی خوا (توحید الله) لەهەر کەسێك لایەنی : پەروەردگاریەتی (الرّبوبیّة) و پەرستراویێتی (الألوهیّة) و ناوو سیفەتەکان (الأسماء والصّفات) دا . ئەوی ناکوڵرێتەوەو ڕوون ناکرێتەوە .

ج- قورئان هەمووی لەیەك پلەی (سند)ی دایەو هەمووی (متواتر)ە ، بەڵام سوننەت جۆری زۆرن ، دیسان قورئان وەحی ڕاستەوخۆی خوایە بەڵام سوننەت ناڕاستەوخۆیە .

د ـ قورئان [illegible] لە خزمەتی دابە بۆیە هیچ کاتێك سوننەتی ڕاست (صحیح) لەگەڵ قورئان دا تێك ناگیرێن، کەواتە هەر کاتێك دژایەتی لە نێوان دەقێکی سوننەتو ئایەتەکانی قورئان دا بینرا، ئەگەر بە (تأویل) کردنی یەکێکیان دژایەتییەکە لا چوو ئەوە باشە ئەگەرنا ناچارین دەست بەرداری ئەو دەقە بین و بڵێین: (ئەم دەق (نص)ـە بەهەڵە ڕەگەڵ سوننەتی پێغەمبەر صلی اللّٰه علیه وسلّم کەوتووەو ئی ئەو نیە).

بەڵێ قورئان ئەم پلەو ئیمتیازانەی بەسەر سوننەتدا هەن بەڵام لەگەڵ ئەمانەشدا و هەرچەندە زۆربەی هەرە زۆری ئایەتەکانی قورئان بەسێنایی مەبەستیان لێ دەفامرێتەوە: (وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ) القمر-٤٠- بەڵێ لەگەڵ هەموو ئەو شتانەشدا بەبێ تێگەیشتن لە سوننەتی پێغەمبەر صلی اللّٰه علیه وسلّم و لە دەرگای ئەو بەڕێزەوە نەبێ ناتوانین بە تەواوی بچینە نێو جیهانی قورئانەوە، بە تایبەت لە حاڵەتی کردەیی و لەکاتی گۆڕین و چاککردنی واقیعدا. چونکە (قسەو ڕەفتارو ڕەوشتو ئاکارو بڕیارەکان و ژیان و گوزەرانی پێغەمبەر(١) صلی اللّٰه علیه وسلّم تەرجەمەو لێکدانەوەی کردەیی و زیندووی قورئانە هەر بۆیەش خوای پەروەردگار پێی فەرمووە: (وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ).
النحل-٤٤-

تێبینی /٣/ ئەو بەرهەمو کەلەپوورەش کە زانا و پێشەوایانی ئیسلام لەبەر تیشکی قورئان و سوننەتدا بەرهەمیان هێناوە دەبێ ئاوا ڕەفتاری لەگەڵ بکرێ:

<u>یەك:</u>

هەر مەسەلەیەك زانا و پێشەوایانی ئیسلام ـ بە تایبەتی هاوەڵە بەڕێزەکانی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم خوا لێیان ڕازی بێ و ئەو دوو وەچە (جیل)ەی دوای وان (أهل

القرون الثلاثة) كە (السلف الصالح) یان پێ دەگوترێ- لـە سەری رێك كەوتبن و بە زاراوی شەرع (أجماع) یان لەسـەر كردبێ ئەوە ئەو مەسەلەیەش، لە رووی بەڵگەیی و حوكمەوە لە دوای قورئان و سوننەتەوە دێ و، كەس مەودای لا دان و چاوپێـدا گێڕانەوەی نیە ، واتە هەرچەندە ئەوجۆرە مەسەلانە لەرووی چۆنیەتی پەیدا بوونیانەوە هەر بە بەشێك لە كەلەپوورو بەرهەمـی زانایان دادەنرێن ، بەڵام لەلایەنی بەڵگەیی (حجیـــة) و حوكمەوە لە كەلەپوور هەڵداوێرین و لەسەر رای زۆربەی زانایان وەك بەشێك لە ئاینی سەیر دەكرێن بەڵام بە مەرجێك لەگـەڵ دەقەكانی قورئان و سوننەتدا دژ نەوەستن و تێك نەگیرێـن ئەگەرنا هەروەك چۆن قورئان و سوننەت لەرووی بەڵگەیی یـەوە یەكسانن بەڵام لەچەند رووێكی دیكەوە لێك جیان و قورئـان حاكم و چاودێرە بەسەر سوننەتدا قورئان و سوننەتیش حاكـم و چاودێرن بەسەر تێكڕای كەلەپوورو بەرهەمی زانایاندا تەنانەت ئەو جۆرەشی كە لە رێی یەكدەنگی (اجماع) یەوە پەیدا بووە..

دوو :

بەڵام ئەو بیروبۆچوون و هەڵوێستە جیاجیانەی كە زانایـان لەرێی كۆشش (اجتهاد)ێكی راستو دروستەوە بەرهەمیان دێنن و لە قورئان و سوننەت هەڵیان دێنجن ، ئەوە بـــە كەلەپوورێكی گرنگ و بە قیمەت حسێب دەكرێن و ، هەر چەنـدە

---

(١) ئەمەی نێوان دوو كەوانەكە پێناسەی (سوننەتە) بەپێی زاراوی شەرعی كە فەرموودە ناسان (محدثون) لەسـەری رێك كەوتوون ، بڕوانە (السنة ومكانتها في التشريع الأسلامي) د . مصطفى السباعي ص٤٧ .

وە سەرنجی (أهل السنة والجماعة : معالم الانطلاقة الكبرى) محمد عبدالهادی المصري ص٤٣ .

مسوڵمانان به حه‌تمی له‌سه‌ریان پێویست نیه که پێیانه‌وه پابه‌ندبن - چونکه به‌شێك نین له ئاین - به‌ڵام شتێكی په‌سندو چاكه‌و بگره گه‌لێك جار پێویستیشه كه‌وه‌ك شه‌رح و لێكدانه‌وه‌ی قورئان و سوننه‌ت ره‌فتاری له‌گه‌ڵ بكه‌ن و لێی به‌هره‌مه‌ند بن و بیكه‌نه چرایه‌ك بۆ تێگه‌یشتنی چاكترو راست ترو ئاسانتر له قورئان و سوننه‌ت، وه پۆشیان هه‌یه گوڵبژێری تێدا بكه‌ن و ئه‌و بیروراپانه هه‌ڵبژێرن كه له‌گه‌ڵ واقیعی خۆیان و ره‌وتی ژیانیان دا ده‌گونجێ، هه‌روه‌ها بۆیان هه‌یه‌و بگره له‌سه‌ریشیان پێویسته كه بیرو هۆشی خۆشیان بخه‌نه كارو ئه‌وانیش وه‌ك پێشووه‌ رمسه‌نه‌كانیان له‌به‌ر تیشكی قورئان و سوننه‌تدا بیرو بۆچوونی نوێ و تازه بۆ چاره‌سه‌ر كردنی گیروگرفته‌كانیان و گۆرین و چاككردنی واقیعی كۆمه‌ڵگاكه‌یان به‌رهه‌م بێنن و، ئه‌وانیش لێكدانه‌وه‌و بۆچوونه‌كانی خۆیان بخه‌نه پاڵ كه‌له‌پووری ره‌سه‌نی پێشینانیانه‌وه‌و زیاترو چاكتر به‌هێزو پێزی بكه‌ن.

سێ:

به‌ڵام هه‌روه‌ك چۆن قورئان به‌سه‌ر سوننه‌تدا حاكم و چاودێره له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا كه له رێی سوننه‌ته‌وه نه‌بێ ناگونجێ وه‌ك پێویست له قورئان تێ بگه‌ین، وه گه‌لێك جار سوننه‌ت حوكم و یاسای نوێ‌مزده‌خاته روو كه‌له قورئان دا باس نه‌كراون.، به‌رهه‌م و كه‌له‌پووری زانایانیش له‌ژێر حوكم و چاودێری قورئان و سوننه‌ت دایه‌و به‌و مه‌رجه قبووڵ ده‌كرێ و ده‌بێته جێی پشت پێ به‌ستن و سوود لێ وه‌رگرتن كه له‌گه‌ڵ ده‌قێكی قورئان و سوننه‌تدا دژ نه‌وه‌ستێ. ئنجا وه‌ك (أمام مالك) فه‌رموویه‌تی: (كلُّ يُؤخذُ مِنهُ ويُردُّ عَلَيهِ الاّ صَاحِب هَذا القَبْر) جگه له پێغه‌مبه‌ر صلى الله عليه وسلم هه‌موو كه‌س قسه‌ی لێ وه‌رده‌گیرێ و بۆشی ره‌ت ده‌كرێته‌وه.

پێویستە ئەوەش بڵێترێ کە تێکڕای بەرهەمو کەلەپووری زانایان هەر ئەم حوکمەی هەیە کە ڕابرد ، جا چ لەبواری ڕوونکردنەوەی ئەو دەقانەی قورئان و سوننەتدا بێ کە لە بارەی بیرو باوەڕو تێڕوانین (العقیدة والتصور) ەوە دەدوێن ، وە پێی دەگوترێ (علم العقائد) یان (علم الکلام) ، وە چ لە بواری لێکدانەوە و تەفسیری ئەو دەقانەدا بێت کە دەربارەی یاسا کردەییەکان (الأحکام العملیة) ەوە هاتوون کە بریتیە لە (علم أصول الفقه) یان لە بواری شیکردنەوەی ئەو دەقانەی قورئان و سوننەتدا بێ کە لەلایەنی ئەخلاقیی و مەعنەوی دەدوێن و پێی دەگوترێ : (التربیة والسلوك) یان (التزکیة) یان (التصوف) .

بەڵام وەك پێشتریش گوتمان پێویستە لەکاتی سوود وەرگرتن لە بەرهەمو کەلەپووری زانایان دا ورد و وریا بین و بزانین کە ئەو بەرهەمو کەلە پوورە هەرچەندە دەورێکی گرنگ و کاریگەر دەبینێ لە تێگەیشتنی ئایین دا و ئاسان کەرو ڕێ نیزیکخەرەوەو یاریدەدەرێکی بایەخ دارو پێویستە ، بەڵام بریتیە لە تێگەیشتن (فهم) ی ئەو بەڕێزانە لە ئایین نەك خودی ئایین ، دیارە ئینسانیش هەرچەندە زاناو داناو ورد و وریا بێ مەگەر پێغەمبەر بێ دەنا دیسان هەر پارێزراو (معصوم) نیەو ناگونجێ خۆمان تەسلیمی هەموو بیروڕاو بۆچوون و تێگەیشتنەکانی بکەین .

بە تایبەتیش لەبواری (تصوف و عیرفان) و (علم الکلام) دا پێویستیمان بە وردی و وریاییەکی زیاتر دەکات ، چونکە بەرهەمو کەلەپووری (تصوف) هەرچەندە گەوهەرو مرواری چاك و بە قیمەتی وای تێدان کە بە دەگمەن نەبێ لە شوێنێکی تر چنگ ناکەون ، بەڵام گەلێك جاریش خلتەو خاڵ و شتی سەیرو سەمەرەشی تێکەڵ بووە ، کە لەگەڵ ڕووحی ئیسلام و چەندان ئایەت و فەرموودەدا تێك دەگیرێن ، کە بەشێکیان ئینسان

بەرەو بێ بڕوایی (كفر) و هاوبەش پەیدا كردن (شرك) و بێ دینی دەبەن، بەشەكەی دیكەش ئینسان دووچاری گۆشەگیری و ژیانی رەبەنی و مەیدانی كۆمەڵگا بەجێ هێشتن و دروستكردنی واقیعێكی ئەفسانەوی و پووچ و بۆشی دەكەن.

هەروەها (علم الكلام) یش گەلێك جار زۆر لە ڕووحی ئەمە لایەنەو واقیع بینانەی قورئان و سوننەت دوور كەوتۆتەوەو، گیرۆدەی داوی فەلسەفەی زۆرو بۆری یۆنانی بووە.

تێبینی /٤/ كە دەڵێین بەرنامەو بەڕێوەی ژیانی ئینسان چ تاك چ كۆمەڵ پەس دەبێ لە خواوە بێ، مانای وانیە كە ئینسان بۆی نیە لە بیركردنەوەو تێ ڕامان و ئەزموونی خۆی و خەڵكی زانیاری وەربگرێ، چونكە (الحكمة ضالّة المؤمن ..) وە قورئان بڕبڕە لە فەرمان پێكردن و هاندانی ئینسان بۆ سەرنج دان و بیركردنەوە لە بوونەوەرو دیاردە سروشتییەكانی و دۆزینەوەی یاسا و نهێنییەكانیان، وەك:

أ- (قُلْ انظُروا ماذا في السَّماواتِ والأرْضِ ..) يونس-١٠١-

ب- (فَلْيَنْظُرِ الإنْسانُ إلى طَعامِهِ ..) عبس-٢٤-

ج- (أَوَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَما خَلَقَ اللهُ مِن شَيْءٍ ..) الأعراف-١٨٥-

د- (فَلْيَنْظُرِ الإنْسانُ مِمَّ خُلِقَ ..) الطارق-٥-

پێغەمبەریش صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (.. أنتُمْ أعلَمُ بِأُمورِ دُنْياكُمْ) رواه البخاري.

بەڵكو مەبەست ئەوەیە كە ئەو بڕە زانیارییەی كە دراوە بە مرۆڤ (وما أُوتِيتُمْ مِنَ العِلْمِ إلّا قَليلاً) الاسراء-٨٥- بەشی ئەوە ناكات كە پێی بێ بە هێڵە سەرەكی و بنەڕەتییەكانی بەڕێوەو بەرنامەی ژیانی بەرێ و لێی حاڵی بێ كە چییەو لە كوێوە هاتووەو بۆچی دروست كراوەو، چ ئەركێكی لەسەر زەوی پێ سپێرراوەو، دەبێ پەیوەندی لەگەڵ خواو خەڵك و بوونەوەرو

دەوروبەردا چۆن بێ و، بەچ شێوەیەك ڕەفتارو هەڵسوکەوتیان لەگەڵ بکات و ژیانی تایبەتی و گشتی مادی و مەعنەوی خۆی و کۆمەڵگاکەی چۆن ڕێك بخات و، سەرەنجام چی لێ دێ و بۆ کوێ دەچێ و . . . هتد .

بەڵێ دەبێ بەرنامەو پەیڕەوی ژیان و بەڕێوەچوونی ئینسان لە سەرچاوەیەکەوە بێ کە هەموو نهێنییەکانی ئینسان و ژیان و بوونەوەر بزانێ دیارە ئەویش بەس زانیاری بێ سنووری خوایە بۆیەش خوای پەروەردگارمان فەرموویەتی: (قُلْ أَنزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا) .
الفرقان -٦-

کەواتە: لە ڕوانگەی ئیسلامەوە عەقڵی ئینسان و ئەمەو زانیاری و شارەزاییەی کە بەرهەمی دێنێ بە سەرچاوەی وەرگرتنی هیدایەت و بەرنامەی ژیانی دانانرێ و ئەو مافەی پێ ڕەوا نابینرێ، چونکە ئەو توانایەی نیە، بەڵام ئەمە ئەوە ناگەیەنێ کە پشت گوێ خرا بێ و گرنگی و ئەهمیەتی شایستەی پێ نەدرابێ، چونکە ئینسان هەر بەهۆی عەقڵ و شارەزاییەوە دەتوانێ خوا بناسێ و بڕوای پێ بێنێ و ئایین و بەرنامەکەشی لێ وەربگرێ و تێی بگات و پەیڕەوی لێ بکات، کورتەی قسان: ئیسلام بە عەقڵ و بیروهۆشی ئینسان ڕانەپەرموێ بۆی ببێتە (سەرچاوەی وەرگرتن) بەڵام بە تاقە وەسیلەو ئامرازی وەرگرتن و تێگەیشتن و پەیڕەوی لێکردنی (سەرچاوەی وەرگرتن - ئایین) ی دەزانێ و هانیشی دەدات کەهەتا دەتوانێ ئەسپی خۆی تاو- بدات لە زیاترو چاکتر زانین و ناسینی هەردوو کتێبی خوێنراوە (مقروء) و بینراو (منظور) ی خودا کە ئایین و بوونەوەرن .

www.youtube.com/alibapir۱

لە تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان لەگەڵتانین
Stay in touch on social media
نحن معكم عبر مواقع التواصل الاجتماعي

MediaAmeerOffice

AliBapir/عەلی باپیر

AliBapirw/عەلی باپیر

AliBapir۱

archive.org/details/@alibapir

AliBapir/عەلی باپیر

AliBapir

Google Play

App Store

www.alibapir.net
English - عربي - کوردی

AliBapir / عەلی باپیر

ڕاگەیاندنی مەکتەبی ئەمیر

www.alibapir.net